

Representantforslag 3 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja

Dokument 8:3 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om omorganisering og fristilling av Innovasjon Norge

Til Stortinget

Bakgrunn

Innovasjon Norge ble startet opp av regjeringen Bondevik II 1. januar 2004 med det formål å "fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering." Organisasjonen erstattet fire tidligere aktører i det norske innovasjonspolitiske virkemiddelapparatet: Norges Eksportråd, Norges Turistråd, Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) og Statens veiledningskontor for oppfinnere (SVO).

Det har generelt vært lite offentlig debatt om Innovasjon Norge i de rundt fem årene selskapet har vært i virksomhet. Det gjenspeiler sannsynligvis både den brede tilslutningen opprettelsen av selskapet hadde i så vel det politiske miljøet som innovasjonssystemet for øvrig, og den relativt sett svake medieinteressen for nærings- og innovasjonspolitikk kombinert med en regjering/forvaltning som i stor grad bruker Innovasjon Norge som et politisk administrativt redskap for seg.

Innovasjon Norges virksomhet er regulert i en egen lov: Lov om Innovasjon Norge, hvor det heter at;

"Innovasjon Norge skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næ-

ringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering."

Manglende innovasjon

I årene 2005, 2006 og 2007 har 70 pst. av tilsagnene og støtten fra Innovasjon Norge gått til primær- og sekundærnæringene, men støtteandelen for andre bransjer ligger jevnt over under 10 pst. Støtteandelen for de konkrete bransjesatsingene som Innovasjon Norge har utpekt utover primærnæringene, ligger mellom 0 pst. og 3 pst., med unntak av reiseliv.

Innovasjon Norge er m.a.o. i hovedsak et virkemiddel for primær- og sekundærnæringene. Dette er i stor grad historisk betinget og henger i dag sammen med hvilke departementer som bevilger penger til Innovasjon Norge. Innovasjon Norge stiller i stor grad med "bundet mandat" og har derfor ikke tilstrekkelig spillerom til å følge opp egne satsingsområder i form av økte tilsagn, noe som generelt gjør det vanskelig å satse på bransjer og næringer med høyere kunnskapsinnhold.

Undersøkelser viser at bare halvparten av prosjektene som får støtte av Innovasjon Norge, registreres som innovative. Mange av disse har attpåtil en svært liten grad av innovasjon, siden det ofte skal lite til for at et prosjekt kan bli registrert som innovativt. Det er dermed en begrenset del av Innovasjon Norges støtte som faktisk går til innovasjon, til tross for at dette er sentralt for å nå selskapets mål om å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling. Dersom vi legger til grunn en streng bruk av begrepet innovasjon, der vi avgrenser til innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå, var det bare 18 pst. av midlene i 2007 som gikk til prosjekter med innovasjon.

Den høyeste andelen av innovasjon finner vi i prosjekter i de sentrale deler av landet, men generelt er ikke andelen av midler som går til prosjekter med

innovasjon som sitt primære formål, spesielt høy i noen områder. Den høyeste andelen har Oslo med 34 pst., og heller ikke i midler som bevilges fra Nærings- og handelsdepartementet er andelen spesielt høy, den ligger bare på 23 pst.

Politisk styring

Det er liten tvil om at utviklingen, spesielt de siste fire årene, har gått i en retning av å gjøre Innovasjon Norge til et mer og mer politisk verktøy for den sittende regjering. Det gjenspeiles både i de etter hvert svært så omfattende og detaljerte tildelingsbrevene som Innovasjon Norge får fra finansieringskildene i ulike departement, det faktum at fylkeskommunene har fått større politisk innflytelse over Innovasjon Norge og i en rekke enkeltsaker som for eksempel:

- Politisk overstyring av Innovasjon Norge for å bevilge 42 mill. kroner til en dørfabrikk i Årdal i kjølvanet av Hydros beslutning om å legge ned deler av sin aluminiumsproduksjon på samme sted.
- Innføringen av den såkalte omstillingsloven våren 2008. Loven gjør Innovasjon Norge til part i obligatoriske drøftelser mellom myndigheter og bedrifter som planlegger nedleggelse. Hensikten med drøftelsene er å vurdere muligheter for fortsatt drift eller andre omstillingsvedtak. Innovasjon Norge skal altså bruke tid på å hindre nedleggelser, på bekostning av å stimulere innovasjon og nyskaping.
- Innovasjon Norge er tildelt en oppgave i å utvikle et støtte regime for et å opprette et industrikraft-konsortium slik at Regjeringen skal komme seg ut av et mer eller mindre håpløst valgkamplofte om billigere strøm til kraftkrevende industri.

Samlet gir dette etter forslagsstillernes syn et Innovasjon Norge som i større og større grad bidrar mer til å opprettholde eksisterende næringsstruktur enn å stimulere til omstilling i norsk næringsliv. Distriktspolitiske hensyn har forrang fremfor hensynet til å fremme innovasjon. Også dette er basert på en politisk villet styring og politikk.

Veien videre

Det er ingen tvil om at det er de politiske rammebetingelsene Innovasjon Norge arbeider innenfor, som setter de viktigste begrensningene for i hvilken grad selskapet kan prioritere innovasjonsprosjekter. Men samtidig vil selvsagt Innovasjon Norge selv også ha et potensial for å dreie forvaltningen av sine tjenester slik at innovasjon prioriteres sterkere.

Den viktigste forutsetningen for at Innovasjon Norge kan utvikle en tydeligere innovasjonsprofil, vil være at vi har en regjering som har en tydeligere

innovasjonspolitik, der prioriteringen av innovasjon blir mye tydeligere enn den er i dagens politikk.

Det mangler for eksempel systematisk kunnskap om hvilket omfang det er av vekstbedrifter, hvilket potensial det er for å stimulere slike bedrifter, spesielt i det distriktspolitiske virkemiddelområdet, og det mangler dermed også god kunnskap om hvilket behov det er for virkemidler mot denne målgruppen.

På den annen side kan en større grad av fristilling av Innovasjon Norge også medføre at vi får en sterkere innovasjonssatsing litt uavhengig av politiske myndigheters forgodtbefinnende. Når det gjelder Innovasjon Norges egen rolle, er det viktig at selskapet selv tar en mer proaktiv rolle i å profilere innovasjon som et sentralt mål for forvaltningen av virkemidlene.

Generelt bør Innovasjon Norge etter forslagsstillernes syn få mye mer av en ombudsrolle overfor gründere og bedrifter etter modell fra EUs "SME Envoy" og etter hovedprinsippene i det svenske Tilväxt-verket (basert på gamle NUTEK).

Forslagsstillerne er bekymret for den økende kompleksiteten i det offentlige virkemiddelapparatet mot næringslivet. Ulike virkemidler og offentlige støtteordninger, med til dels lite innbyrdes sammenheng og uoversiktlige koblinger, bidrar til å hemme verdifull nyskaping. Det er en fare for at kompleksiteten i virkemiddelapparatet bidrar til å skape uhen-siktsmessig sterke bindinger mellom virkemiddelapparatet og den enkelte gründer, og belønne dem som er flinkst til å orientere seg i støtteapparatet snarere enn dem som har de beste ideene. Dessuten mangler det et dedikert organ som kan komme med innspill til myndigheter om nødvendige endringer og forslag til forbedringer og forenklinger.

Forslagsstillerne vil derfor omorganisere, fornye og fristille Innovasjon Norge (IN) slik at IN kan bli en samlande aktør innenfor dette området slik hensikten en gang var. Skal dette lykkes, må Innovasjon Norge få en langt friere rolle i forhold til politiske myndigheter. Innovasjon Norge må også i langt større grad være en premissleverandør mot myndigheter og det politiske miljø når det gjelder å foreslå og formidle tiltak for økt entreprenørskap, innovasjon og forenkling. Dessuten må Innovasjon Norge deles i to ulike enheter. Den ene delen skal være en målrettet nyskappingsdel for gründere og bedrifter i hele landet. Formålet med denne delen er å stimulere til at gode ideer settes ut i livet uavhengig av hvor i landet de oppsto. Den andre delen skal ta distriktshensyn og ha et virkemiddelapparat for distriktutbygging med hovedhensikt å sikre bosetting og landbrukspolitiske mål. Bygdeutviklingsmidlene skal beholdes i distriktsdelen og stimulere utvikling og etablering av tilleggsnæringer i tilknytning til tradisjonelt landbruk.

I tillegg til å dele Innovasjon Norge i to ulike enheter hvor den ene (og nye) delen skal være en mål-

rettet nyskappingsdel for gründere og bedrifter i hele landet, mener forslagsstillerne det er behov for å tydeliggjøre noen grunnleggende hovedretningslinjer for hele Innovasjon Norge som følger:

Utvikle bedrifter

- Styrke vekstmulighetene innenfor bærekraftige næringer og kreative områder
- Støtte og stimulere bedrifter og entreprenørskap for kvinner og menn
- Veilede med riktig informasjon som bidrar til utvikling og oppstart av nye bedrifter

Forenkle for bedriftene

- Måle og analysere ulike reglers og rapporteringers effekter for bedriftene
- Foreslå og utvikle forenklinger overfor offentlige myndigheter
- Hjelp alle som vil ha informasjon om det å starte og drive bedrifter

Samle informasjon

- Bistå både bedrifter og offentlige myndigheter med kunnskap og kompetanse om nyskaping
- Bidra til å spre erfaring og gode ideer til sentrale, regionale og lokale aktører.

Fremme kommersiell og offentlig service

- Støtte opp om og samordne mellom ulike aktører for å få "en dør" til et enklere og nyskapende næringsliv.

Til en viss grad kan man si at dette er noe Innovasjon Norge allerede driver med, men forslagsstillerne mener det er behov for å tydeliggjøre dette som bærende prinsipper for all aktivitet i Innovasjon Norge.

Forslagsstillerne har videre merket seg at spesielt forslag om å dele Innovasjon Norge i en distriktsdel

og en innovasjonsdel fikk bred tilslutning fra så vel forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland (Sosialistisk Venstreparti), stortingsrepresentant Ine Marie Eriksen Søreide (H) og publikum på NHOs Småting som ble arrangert 21. august 2009.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2010 legge fram en samlet strategi for Innovasjon Norge og om nødvendig foreslå endringer i lov 19. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge. Strategien bør bl.a. inneholde følgende forslag til endringer av organisasjonen:

1. Innovasjon Norge må få en langt friere rolle i forhold til politiske myndigheter.
2. Innovasjon Norge må i langt større grad være en premissleverandør mot myndigheter og det politiske miljø når det gjelder å foreslå og formidle tiltak for økt entreprenørskap, innovasjon og forenkling.
3. Innovasjon Norge deles i to ulike enheter. Den ene delen skal være en målrettet nyskappingsdel for gründere og bedrifter i hele landet. Formålet med denne delen er å stimulere til at gode ideer settes ut i livet uavhengig av hvor i landet de oppsto. Den andre delen skal ta distriktshensyn og ha et virkemiddelapparat for distriktsutbygging, med hovedhensikt å sikre bosetting og landbrukspolitiske mål. Bygdeutviklingsmidlene skal beholdes i distriktsdelen og stimulere utvikling og etablering av tilleggsnæringer i tilknytning til tradisjonelt landbruk.

